

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Β΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Πορτρέτα εφήβων

Τίτλος:

**«Μια τρυφερή μορφή παιδιού γράφεται και σβήνει:
παιδί και παιχνίδι»**

Συγγραφή: ΜΑΡΙΝΑ ΑΡΕΤΑΚΗ

Εφαρμογή: ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΔΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνια 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Μια τρυφερή μορφή παιδιού γράφεται και σβήνει¹: παιδί και παιχνίδι

Εφαρμογή σεναρίου

Ιωάννης Κονδυλόπουλος

Δημιουργία σεναρίου

Μαρίνα Αρετάκη

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Β΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

4^ο Γυμνάσιο Σπάρτης «Γιάννης Ρίτσος»

Χρονολογία

Από 04-02-2014 έως 14-03-2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

Πορτρέτα εφήβων

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

8 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας.

¹ Γ. Σεφέρης, «Σχέδια για ένα καλοκαίρι»: [Ανάμεσα σε δυο πικρές στιγμές]. *Τετράδιο γυμνασμάτων*, 1940. Στο *Ποιήματα*, 149. Αθήνα: Ίκαρος, 1974.

II. Εικονικός χώρος: Wiki.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για τον μαθητή: για την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου πρέπει ο μαθητής να είναι εξοικειωμένος με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας, καθώς και με βασικές εφαρμογές των Η/Υ: μηχανές αναζήτησης, πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (Word), πρόγραμμα δημιουργίας παρουσιάσεων.

Για τον δάσκαλο: πρέπει να διαθέτει γνώσεις Τ.Π.Ε. δευτέρου επιπέδου, ώστε να διαχειριστεί ένα Wiki. Καλό είναι, επίσης, να γνωρίζει αρκετά καλά το υπερρεαλιστικό κίνημα.

Για το σχολείο: η τάξη πρέπει να διαθέτει διαδραστικό πίνακα ή βιντεοπροβολέα ή οποιοδήποτε άλλο σύστημα προβολής. Επίσης, όπως σημειώνεται στο αρχικό σενάριο, πρέπει κάποιες από τις ώρες διδασκαλίας να γίνουν στο εργαστήριο πληροφορικής. Στη συγκεκριμένη εφαρμογή, αυτό δεν κατέστη δυνατό, χρησιμοποιήθηκε, ωστόσο, ο συνεργατικός χώρος ενός Wiki.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Μαρίνα Αρετάκη, *Μια τρυφερή μορφή παιδιού γράφεται και σβήνει*: παιδί και παιχνίδι, Νεοελληνική Λογοτεχνία, Β΄ Γυμνασίου, 2013.

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο αυτό, που εντάσσεται στη διδακτική ενότητα «Πορτρέτα εφήβων», περιστράφηκε γύρω από την έννοια του «παιχνιδιού» και γενικότερα της παιδικότητας, έτσι όπως αυτές αποτυπώνονται σε διάφορα πεζά ή ποιητικά κείμενα της ελληνικής και ευρωπαϊκής λογοτεχνίας. Στη συγκεκριμένη εφαρμογή

αξιοποιήσαμε τόσο τη μετωπική όσο και την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, ενώ οι εργασίες των μαθητών, ατομικές και ομαδικές, πραγματοποιήθηκαν στην τάξη αλλά και στον συνεργατικό χώρο ενός Wiki. Χάρη στις δυνατότητες που παρέχει το τελευταίο, η συνεργασία επεκτάθηκε εκτός του 4^{ου} Γυμνασίου Σπάρτης «Γιάννης Ρίτσος», καθώς το κοινό Wiki που δημιουργήθηκε το μοιραστήκαμε με μαθητές του 5^{ου} Γυμνασίου Χανίων, στο οποίο διδάσκει η δημιουργός του συνταγμένου σεναρίου Μαρίνα Αρετάκη.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Στο αρχικό σενάριο διαβάζουμε τα εξής:

Αφετηρία του σεναρίου αποτέλεσε η θετική πρόσληψη από τους μαθητές του ποιήματος του Ζακ Πρεβέρ [«Βγαίνοντας από το σχολείο»](#). Με το ποίημα αυτό χαιρόνται και διασκεδάζουν, ιδιαίτερα μετά τη διδασκαλία κειμένων που έχουν να κάνουν με προβλήματα της εφηβικής ηλικίας. Κρίνουμε ότι η εξέταση κειμένων που αποτυπώνουν την παιδική ηλικία, διερευνούν πλευρές της και επικεντρώνονται στην έννοια του παιχνιδιού λειτουργεί στους έφηβους μαθητές και ως αναστοχασμός για ό,τι αφήνουν πίσω τους. Στα κείμενα εξετάζεται η τρυφερή αλλά και η σκληρή, η διαωγής αλλά και αινιγματική πλευρά της παιδικότητας καθώς και η επώδυνη συχνά επαφή του κόσμου των παιδιών με τον κόσμο των ενήλικων. Επίσης, ο υπερρεαλισμός προσεγγίζεται ως ένα κίνημα που εμπεριέχει στοιχεία της παιδικής ηλικίας (όνειρο, φαντασία) και επινόησε παιχνίδια χρησιμοποιώντας τα ως τρόπο αποκάλυψης μιας βαθύτερης πραγματικότητας.

Εφαρμόζοντας το συγκεκριμένο σενάριο, προσπαθήσαμε μαζί με τους μαθητές να κινηθούμε εντός του πλαισίου που τίθεται από τις προγραμματικές αυτές θέσεις της δημιουργού του.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να καταλάβουν ότι η παιδική ηλικία είναι μια ξεχωριστή φάση της ανάπτυξης του ανθρώπου και έχει δικά της χαρακτηριστικά γνωρίσματα,
- να γνωρίσουν τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται τον κόσμο ένα παιδί και να τον αντιπαραβάλουν με τον τρόπο με τον οποίο τον αντιλαμβάνονται οι μεγάλοι,
- να συνειδητοποιήσουν τον ρόλο του παιχνιδιού στη ζωή του ανθρώπου.

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να γνωρίσουν ένα σημαντικό λογοτεχνικό κίνημα όπως ο υπερρεαλισμός και να κατανοήσουν βασικές αρχές του,
- να γνωρίσουν σημαντικούς πεζογράφους και ποιητές της ελληνικής και μεταφρασμένης λογοτεχνίας μέσα από κείμενα με την ίδια θεματική και να εξοικειωθούν με τους λογοτεχνικούς τους τρόπους,
- να καταλάβουν ότι η τέχνη προσπαθεί να απεικονίσει διάφορους «κόσμους» και ξεχωριστές φάσεις από τη ζωή του ανθρώπου και ότι χρησιμοποιεί για αυτό συγκεκριμένους τρόπους και τεχνικές,
- να συνειδητοποιήσουν ότι εκτός από τα λογοτεχνικά έργα, *κείμενα*, σύμφωνα με τις τρέχουσες θεωρητικές αναζητήσεις, θεωρούνται οι κινηματογραφικές ταινίες, τα σκίτσα κλπ.

Γραμματισμοί

Επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες μετά το τέλος της διδασκαλίας να μπορούν:

- να εντοπίζουν τη φωνή και την οπτική του παιδιού μέσα σε ένα κείμενο,
- να μπορούν να παράγουν λόγο, δημιουργώντας μονοτροπικά ή πολυτροπικά κείμενα, σχετικά με τις δραστηριότητες των παιδιών και ιδιαίτερα σχετικά με τον ρόλο του παιχνιδιού στη ζωή τους,
- να βρίσκουν ποιες λειτουργίες επιτελεί το παιχνίδι σε κάθε κείμενο,
- να συγγράφουν ατομικά και συνεργατικά κείμενα, εφαρμόζοντας τα στοιχεία που διδάχθηκαν σχετικά με τον υπερρεαλισμό,
- να παραγάγουν συνεργατικά κείμενα μέσω του Wiki, αλλά και να σχολιάζουν με την απαιτούμενη σοβαρότητα κείμενα μαθητών που δεν γνώριζαν πριν από την εφαρμογή του σεναρίου,
- να αναστοχάζονται σχετικά με το ίδιο το Wiki και τις δυνατότητες ή τους περιορισμούς που θέτει.

Διδακτικές πρακτικές

Κατά τη διδακτική πορεία, εφαρμόστηκαν τόσο η μετωπική όσο και η ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας, γεγονός που επέφερε και αλλαγή της χωροθέτησης των θρανίων μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας (αρχικά ήταν τοποθετημένα σε σειρές, ύστερα σε σταθμούς εργασίας). Η συνεργασία για τη δημιουργία των τελικών εργασιών, μέσω του συνεργατικού χώρου του Wiki, αλλά και η συνεργασία με ένα άλλο σχολείο, χάρη στις δυνατότητες του Web 2.0, ενθουσίασαν και κινητοποίησαν τους μαθητές.

Σημειώνεται, επίσης, ότι, μολοντί στο αρχικό σενάριο υιοθετήθηκε η συνήθης τριμερής διάκριση που προτείνεται από το [Νέο Πρόγραμμα Σπουδών](#), στη συγκεκριμένη οκτάωρη εφαρμογή επέλεξα, από την πρώτη κιόλας ώρα, να κινηθούμε πιο ελεύθερα ανάμεσα σε *κείμενα* λογοτεχνικά και μη, ώστε να θυμηθούμε και να

συνειδητοποιήσουμε με τους μαθητές τον προγραμματικό ορισμό του κειμένου από τις Πολιτισμικές θεωρίες.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η δημιουργός του σεναρίου σημειώνει:

Απαρχή της ιδέας υπήρξε η ανάγκη μέσα στη χρονιά για ευχάριστα και παιγνιώδη κείμενα, κάτι που διέκρινα κάθε φορά που δίδασκα τον Ζακ Πρεβέρ, η αξιοποίηση τέτοιων κειμένων από το Ανθολόγιο της Β΄ τάξης και η διάθεση να εισαχθούν οι μαθητές στη μελέτη ενός καλλιτεχνικού κινήματος, όπως ο υπερρεαλισμός.

Κατά την εφαρμογή, προσπάθησα να λάβω υπόψη τις παραπάνω σκέψεις, για αυτό, παρά την προσπέλαση κειμένων στα οποία αποτυπώνεται η σκληρή πραγματικότητα που πολλές φορές βιώνουν πολλά παιδιά, το σενάριο καταλήγει με τη μελέτη του ποιήματος του Πρεβέρ και με τη συγγραφή ομόθεμου συνεργατικού κειμένου, μέσα σε κλίμα αποθέωσης της παιδικής ηλικίας και των χαρακτηριστικών της, της ανεμελιάς και της διάθεσης για παιχνίδι.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο μπορεί να ενταχθεί στη θεματική ενότητα της Β΄ Γυμνασίου «Πορτρέτα εφήβων» ([Νέο Πιλοτικό Πρόγραμμα Σπουδών](#)).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι μαθητές χρησιμοποίησαν:

- διάφορα λογισμικά (επεξεργαστή κειμένου, λογισμικό δημιουργίας παρουσιάσεων, συννεφόλεξο) για την εκπόνηση των εργασιών τους,
- το διαδίκτυο ως πηγή άντλησης υλικού, για να μελετήσουν το κίνημα του υπερρεαλισμού,

- το Wiki ως συνεργατικό περιβάλλον, για να συνδημιουργήσουν και να παρουσιάσουν τα δικά τους κείμενα, αλλά και για να σχολιάσουν τα κείμενα των συμμαθητών τους, όχι μόνο εκείνων με τους οποίους φοιτούσαν στο ίδιο σχολείο, αλλά και κάποιων τους οποίους δεν γνώριζαν προηγουμένως.

Το τελευταίο δεδομένο οδήγησε σε συζητήσεις σχετικά με τον τρόπο συμπεριφοράς σε έναν τέτοιο συνεργατικό χώρο και για το αν θα χρησιμοποιούνταν από τους μαθητές τα πραγματικά τους ονόματα (ή επώνυμα) ή αν θα επινοούνταν ψευδώνυμα (και τι είδους θα ήταν αυτά: θα σχετίζονταν λ.χ. με τη λογοτεχνία;) Επίσης, υπήρξε κριτική και αναστοχασμός σχετικά με το ίδιο το μέσο, δηλαδή το Wiki, τις δυνατότητες και τους περιορισμούς που θέτει.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΛ Β' Γυμνασίου:

Έλλη Αλεξίου, [«Όμως ο μπαμπάς δεν εργόταν»](#).

Μένης Κουμανταρέας, [«Γραφείον ευρέσεως εργασίας»](#).

Ζακ Πρεβέρ, [«Βγαίνοντας από το σχολειό»](#).

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Ανδρέας Εμπειρίκος, «Αμούρ-Αμούρ». Στο *Γραπτά ή Προσωπική μυθολογία (1936-1946)*. Αθήνα: Άγρα². 2004.

Αντουάν Ντε Σεντ-Εξυπερύ, *Ο Μικρός Πρίγκιπας*, μτφρ. Μ. Καρακώστα. Αθήνα: Πατάκη, 2006 [1943], 13-15.

Μη λογοτεχνικά κείμενα

Λέο Μπουσκάλια, *Να ζεις, να αγαπάς και να μαθαίνεις*, μτφρ. Μαρίνα Λώμη. Αθήνα: Γλάρος³, 1988.

² Βλ. και http://www.agra.gr/books/0300_0399/book378.html.

Υποστηρικτικό υλικό

Τραγούδια

[«En sortant de l'école»](#) με τη φωνή του Yves Montand.

Ταινίες

Το κόκκινο μπαλόνι (Le ballon rouge), Αλμπέρ Λαμορίς, 1956.

«Song Song & Little Cat», John Woo (15'), από τη σπονδυλωτή ταινία με θέμα την παιδική ηλικία και την εκμετάλλευση *All the Invisible Children* (2005). [Η ιστορία δύο κοριτσιών στη σύγχρονη Κίνα που ενώ τους χωρίζουν τα πάντα, οι ζωές τους συναντιούνται μέσω ενός παιχνιδιού, μιας κούκλας που τυχαία βρίσκεται από τα χέρια του ενός στο άλλο παιδί.]

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1^η ώρα

Όλο το σενάριο υλοποιήθηκε –λόγω μη διαθεσιμότητας του εργαστηρίου πληροφορικής– μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας του συγκεκριμένου τμήματος, η οποία είναι εφοδιασμένη με διαδραστικό πίνακα.

Παρέκκλινα από το αρχικό σενάριο στο μεγαλύτερο μέρος αυτής της ώρας. Καταρχάς, δίνουμε στους μαθητές φωτοτυπημένο το πρώτο κεφάλαιο του *Μικρού Πρίγκιπα* του Αντουάν Ντε Σεντ-Εξυπερύ. Η αξιοποίηση και η μελέτη ενός λογοτεχνικού κειμένου –και μάλιστα του συγκεκριμένου– κατά την Α' φάση του σεναρίου, που χαρακτηρίζεται συνήθως ως φάση *Πριν την ανάγνωση*, υπαγορεύθηκε από τους εξής λόγους:

- οι συγκεκριμένοι μαθητές του τμήματος στο οποίο εφαρμόστηκε το σενάριο ήταν εξοικειωμένοι με τον *κόσμο* του *Μικρού Πρίγκιπα*, καθώς κατά το

³ Για το απόσπασμα που αξιοποιήθηκε βλ. και http://freihi.blogspot.gr/2010_08_01_archive.html.

προηγούμενο σχολικό έτος είχαμε εφαρμόσει μαζί σενάριό μου με τίτλο «Τι εξημέρωσε ο Μικρός Πρίγκιπας;»⁴.

- Στο συγκεκριμένο απόσπασμα αποτυπώνεται ανάγλυφα ο διαφορετικός τρόπος θέασης του κόσμου από τους μεγάλους και τα παιδιά και επομένως θα μπορούσαμε να προετοιμαστούμε καλύτερα για τις δραστηριότητες που θα ακολουθούσαν.

Πράγματι, στη σχετικά σύντομη συζήτηση που επακολούθησε οι μαθητές επεσήμαναν με μεγάλη ευκολία τις διαφορές ανάμεσα στον κόσμο των παιδιών και στον κόσμο των μεγάλων: από τη μια κυριαρχεί ο κόσμος του ονείρου και της φαντασίας, από την άλλη ο κόσμος της ψυχρής λογικής και του ρεαλισμού.

Ως συνέχεια της προηγούμενης δραστηριότητας, διαβάσαμε στην τάξη ομόθεμο απόσπασμα από το κείμενο του Λέο Μπουσκάλια *Να ζεις, ν' αγαπάς και να μαθαίνεις*, στο οποίο φαίνεται η προσπάθεια του σχολείου να χειραγωγήσει την αχαλίνωτη φαντασία και τον αυθορμητισμό των παιδιών. Συγκεκριμένα, πρόκειται για το απόσπασμα στο οποίο η δασκάλα των Καλλιτεχνικών επιβάλλει στα μικρά παιδιά να ζωγραφίσουν ένα δέντρο με τον τρόπο που αυτή επιθυμεί, αλλά και έχει παγιωθεί με το πέρασμα των χρόνων, ακυρώνοντας κάθε προσπάθεια αυτενέργειας και έκφρασης της δημιουργικότητας των μαθητών.

Αφού διαβάστηκε το κείμενο αυτό χωρίς κανέναν απολύτως σχολιασμό, προκειμένου να αποφευχθεί στο σημείο αυτό –έστω και σε κάποιο βαθμό– η χειραγωγή της σκέψης των μαθητών⁵, διανεμήθηκε το [Φύλλο εργασίας 1](#) με τρία από τα σκίτσα του Sempé που προτείνονταν στο αρχικό σενάριο.

⁴ Ιωάννης Κονδυλόπουλος, *Τι εξημέρωσε ο Μικρός Πρίγκιπας*, Νεοελληνική Λογοτεχνία, Α΄ Γυμνασίου, 2012.

⁵ Αναγνωρίζω, βεβαίως, ότι κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατόν να αποφευχθεί, παρά σε ελάχιστο βαθμό, από τη στιγμή που ο εκπαιδευτικός αναλαμβάνει τον ρόλο του διαμεσολαβητή ανάμεσα στο υλικό που ανατίθεται προς μελέτη (ενώ το έχει επιλέξει, μάλιστα, ο ίδιος) και στους μαθητές, ιδίως αν στους τελευταίους δε δίνεται η δυνατότητα κάποιας επιλογής ανάμεσα σε περισσότερα κείμενα και δραστηριότητες. Άλλωστε, και μόνον η πορεία που ακολουθήθηκε κατά την παρουσίαση του συγκεκριμένου υλικού στη συγκεκριμένη διδακτική ώρα αποτελεί καίρια διαμεσολάβηση και

Ζήτησα, λοιπόν, το υπόλοιπο της ώρας να γράψει καθένας ένα επεξηγηματικό σχόλιο ή τις σκέψεις και τις εντυπώσεις του με αφορμή τα συγκεκριμένα σκίτσα, αξιοποιώντας, αν το θεωρούσε σκόπιμο, όσα στοιχεία επιθυμούσε από τη συζήτηση που προηγήθηκε και τα κείμενα που διαβάστηκαν.

Στόχος της δραστηριότητας αυτής ήταν να διαπιστώσω αν η συζήτηση που προηγήθηκε για τις διαφορές του κόσμου των μεγάλων από τον κόσμο των παιδιών και για τη φαντασία ως κύριο συστατικό της παιδικής ιδιοσυγκρασίας οδήγησε τους μαθητές σε στοχασμό πάνω στα συγκεκριμένα ζητήματα. Οι μαθητές ανταποκρίθηκαν σε μεγάλο βαθμό στο ζητούμενο και στα σχόλιά τους έγραψαν για τη φαντασία ως θεμελιώδες συστατικό της παιδικής ηλικίας και για την προσπάθεια των μεγάλων να τη χαλιναγωγήσουν και να τη χειραγωγήσουν· διαπίστωσαν την επίδραση που ασκεί το κοινωνικό περιβάλλον, όπως το καθορίζουν και το διαμορφώνουν οι ίδιοι οι μεγάλοι.

Κάποιοι μαθητές προχώρησαν περισσότερο στον σχολιασμό τους και συνέδεσαν τα σκίτσα που δόθηκαν με τα κείμενα του Μπουσκάλια ή του Σεντ-Εξυπερύ. Σημειώνω, ωστόσο, ότι κανείς δεν αξιοποίησε το ποίημα του Σεφέρη, στίχος του οποίου χρησιμοποιείται ως τίτλος του παρόντος σεναρίου. Το ποίημα δόθηκε ως προμετωπίδα, χωρίς να προηγηθεί, βέβαια, καμία διευκρίνιση ή παρότρυνση από την πλευρά μου για ενδεχόμενη χρήση του. Προφανώς το περιεχόμενό του ήταν ακόμη ιδιαίτερα απαιτητικό για την αντιληπτική και συνδυαστική ικανότητα των μαθητών⁶.

κατευθύνει σε συγκεκριμένα συμπεράσματα. Στόχος, ωστόσο, είναι να δίνεται στους μαθητές έστω και η ελάχιστη δυνατότητα αυτενέργειας. Είναι καλό, μάλιστα, να συζητούμε με τους μαθητές μας την παραπάνω διαδικασία διαμεσολάβησης, ώστε να συνειδητοποιούν σταδιακά τον ρόλο του εκπαιδευτικού στη διαμεσολάβηση αυτή.

⁶ Βλ. τον φάκελο tek_m_1_fe_1_skitsa_scholiasmos στον Φάκελο Τεκμηρίων.

2^η ώρα

Μετά την ανάγνωση κάποιων από τις εργασίες της προηγούμενης ώρας στην ολομέλεια, η δεύτερη ώρα αξιοποιήθηκε για την προβολή της ταινίας *Το κόκκινο μπαλόνι* (*Le ballon rouge*) του Αλμπέρ Λαμορίς, που προτεινόταν στο αρχικό σενάριο. Τα παιδιά την παρακολούθησαν με ενδιαφέρον, μέσα σε κλίμα παιδαγωγικά χαλαρό, χωρίς δικές μου παρεμβάσεις, ώστε να εκφράζουν αυθόρμητα τα συναισθήματά τους. Έτσι, αφέθηκαν να σχολιάσουν μεγαλόφωνα τα συναισθήματά τους όσο το μικρό παιδί προσπαθούσε να επιβιώσει με το μπαλόνι του μέσα στον κόσμο των μεγάλων, αλλά και να αντιμετωπίσει την απόρριψη και επιθετικότητα των υπόλοιπων παιδιών. Μάλιστα, στο τέλος, όταν τα πολύχρωμα μπαλόνια ανέβασαν τον πρωταγωνιστή στα ουράνια, όλη η τάξη ξέσπασε σε αυθόρμητο χειροκρότημα.

Για το επόμενο μάθημα, ως εργασία στο σπίτι, ζήτησα από τα παιδιά να συμπληρώσουν ατομικά το [Φύλλο εργασίας 2⁷](#), που αφορούσε στη συγκεκριμένη ταινία, αλλά και να διαβάσουν το κείμενο «[Γραφείον ευρέσεως εργασίας](#)» και να σκεφτούν αν το κείμενο αυτό *συνομιλεί* σε κάποιο σημείο με τα *κείμενα* –με την ευρύτερη έννοια του όρου– τα οποία είχαμε εξετάσει έως εκείνη τη στιγμή. Τους υπενθύμισα ότι λέγοντας *κείμενα*, σύμφωνα με τις τρέχουσες επιστημονικές αναζητήσεις, εννοούμε όχι μόνον τα λογοτεχνικά έργα, αλλά και τις κινηματογραφικές ταινίες, τα σκίτσα, τα τραγούδια κλπ.

3^η ώρα

Αναγνώστηκαν κάποιες από τις ατομικές εργασίες σχετικά με την ταινία *Το κόκκινο μπαλόνι*. Διαπιστώνοντας το ενδιαφέρον των μαθητών για συμμετοχή στη συζήτηση που άνοιξε σχετικά με τα χαρακτηριστικά του κόσμου των παιδιών, επέλεξα να αφιερώσουμε το πρώτο μισό αυτής της διδακτικής ώρας στη συζήτηση για τις

⁷ Πρόκειται για το Φύλλο εργασίας 1 του αρχικού σεναρίου.

εντυπώσεις, τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους για τα ζητήματα που θίγονται στην ταινία, καθώς τα περισσότερα παιδιά ήθελαν να εκφράσουν τις απόψεις τους.

Σύμφωνα με όσα δήλωσαν, τους άρεσε η ποιητική αποτύπωση της αντίθεσης ανάμεσα στον κόσμο των παιδιών και τον κόσμο των μεγάλων. Διαπιστώθηκε, βέβαια, πως δεν παρέμειναν όλα τα παιδιά της ταινίας πιστά στον κόσμο του ονείρου, της ομορφιάς και της φαντασίας, για αυτό κυνήγησαν τον πρωταγωνιστή της ιστορίας και επιτέθηκαν στο μπαλόνι. Συζητήσαμε, επίσης, σύμφωνα και με τις ερωτήσεις του [Φύλλου εργασίας 2](#):

- για το χρώμα του μπαλονιού, που, κατά τους μαθητές, επιλέχθηκε για να συμβολίσει τον κόσμο της ομορφιάς, της φαντασίας, του πάθους, σε αντίθεση με το γκριζό που κυριαρχεί μονότονα στην πόλη,
- για το τέλος της ταινίας, στο οποίο, αντιδρώντας στο σπάσιμο του μπαλονιού, πολύχρωμα μπαλόνια καταφθάνουν και ανεβάζουν το παιδί στον ουρανό. Οι μαθητές μίλησαν για απόδοση δικαιοσύνης και δίκαιη ανταμοιβή του παιδιού που έχασε το αγαπημένο μπαλόνι,
- για τα στάδια της οικοδόμησης της σχέσης του παιδιού με το μπαλόνι. Οι μαθητές έκαναν λόγο για σταδιακή «εξημέρωση» του μπαλονιού από το παιδί. Χρησιμοποίησαν, με άλλα λόγια, τον όρο με τον οποίον είχαμε έρθει σε επαφή την προηγούμενη χρονιά, με αφορμή ένα από τα σενάρια που είχαμε εφαρμόσει, το «Τι εξημέρωσε ο Μικρός Πρίγκιπας;».

Στη συνέχεια, περάσαμε στο θέμα που τέθηκε ως δεύτερη εργασία στο σπίτι, αν δηλαδή συνομιλούν σε κάποιο σημείο τα *κείμενα* του σεναρίου μας με το «[Γραφείον ευρέσεως εργασίας](#)» του Μένη Κουμανταρέα. Οι μαθητές θεώρησαν ότι το επεισόδιο του παιδιού που κρεμιέται από το λεωφορείο και το διώχνει ο εισπράκτορας στο διήγημα αυτό *συνομιλεί* με τη σκηνή της ταινίας στην οποία ο εισπράκτορας δεν επιτρέπει στο παιδί να μπει στο λεωφορείο με το μπαλόνι του. Οι περιχαρακωμένοι κόσμοι του παιχνιδιού και της ανεμελιάς από τη μια, και της

λογικής και ρουτίνας από την άλλη, αποτυπώνονται στα δύο κείμενα. Στην περίπτωση του Αναστάση, του ήρωα στο διήγημα του Κουμανταρέα, η διαδρομή προς το κέντρο της πόλης με το λεωφορείο και η εικόνα του παιδιού που απωθείται από το λεωφορείο συμβολίζουν την προσπάθεια του ήρωα να περάσει από τον κόσμο της ανεμελιάς στον κόσμο των ευθυνών που συνεπάγεται η ένταξη στην αγορά εργασίας (όσο κι αν, για κάποιους λόγους, η προσπάθεια αυτή δεν ευοδώνεται τελικά).

Ακολουθώντας, παρουσίασα στα παιδιά τον νέο χώρο του Wiki, τον χώρο συνεργασίας μας με το σχολείο της Μαρίνας Αρετάκη, το 5^ο Γυμνάσιο Χανίων. Υπενθύμισα κάποια στοιχεία για τον τρόπο ανάρτησης εργασιών και για τους κανόνες καλής συνεργασίας και ζήτησα από τα παιδιά, αντί καλωσορίσματος, να αναρτήσουν είτε σχόλιά τους για τις δραστηριότητες που υλοποιήσαμε κατά τις δύο προηγούμενες ώρες είτε να πληκτρολογήσουν τις σκέψεις τους σχετικά με την ταινία που συζητήθηκε.

Μία από τις εργασίες αυτές παρατίθεται στα τεκμήρια⁸. Διαπιστώνουμε ότι, κατά τη συγγραφή της, ο μαθητής έχει αξιοποιήσει δημιουργικά τις ερωτήσεις του [Φύλλου εργασίας 2](#), αλλά και στοιχεία από εκείνα που είχαν συζητηθεί κατά τις προηγούμενες ώρες στην τάξη. Να τονιστεί, τέλος, ότι στη σελίδα που αναρτήθηκε η εργασία αυτή ξεκίνησε ενδιαφέρουσα συζήτηση, στιγμιότυπο της οποίας παρατίθεται στον σχετικό Φάκελο Τεκμηρίων⁹.

Τέλος, ανατέθηκε στους μαθητές να διαβάσουν στο σπίτι το κείμενο της Έλλης Αλεξίου «[Όμως ο μπαμπάς δεν ερχόταν](#)» και να χρωματίσουν στο κείμενο με διαφορετικά χρώματα τις διαφορετικές φωνές που ακούγονται μέσα σε αυτό (μπλε για τον αφηγητή, κόκκινο για τα λόγια της μητέρας, κίτρινο για την Αγγελικούλα, τον Πέτρο και τα άλλα παιδιά), όπως προέβλεπε και το αρχικό σενάριο.

⁸ Βλ. την πρώτη σελίδα του αρχείου tek_m_2_ballon_skepseis_wiki_syz.

⁹ Βλ. το αρχείο tek_m_2_ballon_skepseis_wiki_syz.

4^η ώρα

Η ώρα αφιερώθηκε στη μελέτη του διηγήματος της Αλεξίου που είχε δοθεί για προετοιμασία, με στόχο να προσεγγίσουμε τις αφηγηματικές τεχνικές (και συγκεκριμένα το θέμα της οπτικής γωνίας του αφηγητή), αλλά και να μιλήσουμε για τον ρόλο του παιχνιδιού στη ζωή των παιδιών. Έτσι, ο σιδηρόδρομος (το παιχνίδι που θέλει ο Πέτρος να αγοράσει στο διήγημα της Αλεξίου) έγινε από τη στιγμή αυτή ένα από τα βασικά συνεκτικά στοιχεία του σεναρίου μας και μας οδήγησε από το ματαιωμένο ταξίδι του Πέτρου και της Αγγελικούλας στο ονειρικό ταξίδι των παιδιών που βγήκαν από την τάξη στο ποίημα του Πρεβέρ.

Ξεκινήσαμε ακολουθώντας την πορεία που περιγράφεται στο αρχικό σενάριο. Συγκεκριμένα, όπως προτείνεται σε αυτό, συζητήσαμε για τον ρόλο που έχει στη ζωή των παιδιών του συγκεκριμένου διηγήματος το παιχνίδι που ποθούν να αποκτήσουν και πώς φαίνεται αυτή η επιθυμία μέσα στο κείμενο. Επισημίναμε τα σημεία στα οποία υπάρχουν περιγραφές του πολυπόθητου αντικειμένου και τονίσαμε ότι για τα παιδιά ο σιδηρόδρομος αποτελεί ταυτόχρονα ένα όνειρο αλλά και τεκμήριο της σκληρής πραγματικότητας, καθώς δεν μπορούν να τον αποκτήσουν.

Επίσης, συζητήσαμε με ποιους πόρους κατόρθωνε να επιβιώσει η συγκεκριμένη οικογένεια και αναρωτηθήκαμε αν η μητέρα έδινε ικανοποιητικές απαντήσεις στις ερωτήσεις των παιδιών σχετικά με την επιστροφή του εξόριστου πατέρα τους.

Υπενθυμίζουμε ότι στα παιδιά είχε ανατεθεί ως ατομική εργασία να υπογραμμίσουν στα βιβλία τους με διαφορετικό χρώμα κάθε φωνή του κειμένου. Οι μαθητές είχαν εργαστεί ικανοποιητικά και με τη συμμετοχή τους χρωματίστηκαν πάνω στο κείμενο της Αλεξίου, το οποίο ήδη προβαλλόταν στον διαδραστικό πίνακα της τάξης, οι φωνές του κειμένου, με διαφορετικό χρώμα η καθεμιά: μπλε για τον αφηγητή, κόκκινο για τη μητέρα, κίτρινο για την Αγγελικούλα, τον Πέτρο και τα άλλα παιδιά.

Διαπιστώσαμε, λοιπόν, ότι στο κείμενο κυριαρχεί το κίτρινο χρώμα, καθώς είναι γραμμένο μέσα από την οπτική των παιδιών. Τα παιδιά συμφώνησαν ότι, παρόλο που στην αρχή είχαν υποστηρίξει ότι θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί άλλο χρώμα για τον Πέτρο και την Αγγελικούλα και άλλο για τα υπόλοιπα παιδιά (ιδίως το παιδί του καθηγητή), τελικά θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί για όλα τα παιδιά το ίδιο χρώμα, καθώς:

- τα παιδιά μοιράζονται την κοινή επιθυμία να αποκτήσουν το υπέροχο παιχνίδι,
- κανένα από τα παιδιά δεν πραγματοποιεί τελικά το όνειρο αυτό, καθώς οι προτεραιότητες των μεγάλων, από τους οποίους εξαρτάται η υλοποίησή του, είναι διαφορετικές και υπαγορεύονται από τη λογική.

Η συζήτηση σχετικά με το χρώμα που θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί στα σημεία στα οποία περιγράφεται ο σιδηρόδρομος¹⁰ ήταν πραγματικά ενδιαφέρουσα και εποικοδομητική. Ενώ αρχικά οι μαθητές είχαν επιλέξει το μπλε χρώμα, το χρώμα που αντιστοιχεί στον αφηγητή δηλαδή, τελικά τα παιδιά πρότειναν να προσθέσουμε από πάνω στα ίδια χωρία το κίτρινο χρώμα, γιατί τα σημεία αυτά είναι δοσμένα μέσα από την οπτική των παιδιών. (Άλλωστε, και στο αρχικό σενάριο η Μαρίνα Αρετάκη μας προτρέπει να αναρωτηθούμε μαζί με τα παιδιά: «Αλλά μήπως ο τελευταίος [=ο αφηγητής] περιγράφει τον σιδηρόδρομο έχοντας κρυφακούσει αυτά που λένε τα παιδιά στα διαλείμματα στο σχολείο; Μήπως περιγράφει τον σιδηρόδρομο με τα μάτια των παιδιών;»)

Τα παιδιά πήραν, λοιπόν, τις μπογιές τους και πρόσθεσαν πάνω από το μπλε, που αντιστοιχούσε στον αφηγητή, το κίτρινο χρώμα, που αντιστοιχούσε στα παιδιά. Τότε κάποια από αυτά επεσήμαναν ότι από τη μείξη των δύο χρωμάτων προήλθε το

¹⁰ Βλ. σ. 195 του Ανθολόγιου αλλά και την προτελευταία παράγραφο του διηγήματος «Κι ο σιδηρόδρομος κι αυτός ήταν πολύ στενοχωρημένος. Γιατί αυτός είχε έρθει στον κόσμο, μόνο και μόνο για να δώσει χαρά στα παιδιά, και τώρα αντί χαρά, τους είχε δώσει στενοχώρια. Για όλους ήταν εφέτος πολύ στενόχωρες οι γιορτές».

πράσινο, το χρώμα της ελπίδας, και αναρωτήθηκαν αν ήταν σκόπιμη η πρόταση της δημιουργού του σεναρίου να χρησιμοποιηθούν τα συγκεκριμένα χρώματα. Τα προέτρεψα, λοιπόν, να ρωτήσουν την ίδια μέσω του Wiki. Μας δόθηκε έτσι η ευκαιρία να ξεκινήσει τόσο στην τάξη όσο και στον ιστοχώρο μια νέα συζήτηση, στην οποία έγινε σύντομος λόγος για τον ελεύθερο πλάγιο λόγο, χωρίς ωστόσο να επεκταθούμε σε ζητήματα ορολογίας, καθώς κάτι τέτοιο δεν συμπεριλαμβανόταν στους στόχους του σεναρίου.

Για το σπίτι ανατέθηκαν ως ατομικές εργασίες οι ερωτήσεις 2 και 3 του σχολικού ανθολογίου. Επίσης, προαιρετικά ζητήθηκε να δουν όσα παιδιά επιθυμούσαν την ταινία «Η Σονγκ Σονγκ και η Λιτλ Κατ» από τη σπονδυλωτή ταινία *All the invisible children*. Η ταινία του Joo Woo έχει μικρή διάρκεια (15 λεπτά) και πραγματεύεται θέματα όπως η απεικόνιση του παιδικού κόσμου, η σχέση του κόσμου αυτού με τον σκληρό κόσμο των ενηλίκων, η οικονομικο-κοινωνική πραγματικότητα, θέματα δηλαδή που άπτονται της θεματικής του σεναρίου, ενώ, επιπλέον, ήταν εύκολο να ερευνηθούν από τους μαθητές. Ζητήθηκε από όσους μαθητές επιθυμούσαν να συμπληρώσουν το [Φύλλο εργασίας 3](#), που αφορούσε στην ταινία αυτή, και να αναρτήσουν τις σκέψεις τους στο Wiki.

Διαπιστώσαμε, λοιπόν, ότι ο συγκεκριμένος ιστοχώρος μάς έδινε ήδη την ευκαιρία να εμπλουτίσουμε το υλικό της μελέτης μας με ταινίες, τραγούδια ή κείμενα τα οποία προβλέπονταν στο αρχικό σενάριο, αλλά για τα οποία δεν επαρκούσε ο χρόνος των οκτώ ωρών της συντομευμένης εκδοχής του.¹¹ Το όφελος αποδείχθηκε πολλαπλό: όσα παιδιά ενδιαφέρθηκαν να προσεγγίσουν το υλικό αυτό και συγκινήθηκαν ή προβληματίστηκαν από τη μελέτη του, θέλησαν να μοιραστούν τις σκέψεις και τις εντυπώσεις τους με τους συμμαθητές τους και αναγκάστηκαν να επιχειρηματολογήσουν γραπτώς, για να τους ενθαρρύνουν να το προσπελάσουν, ενώ,

¹¹ Έτσι στο Wiki αναρτήθηκαν αρχεία ή υπερσύνδεσμοι ως υποστηρικτικό υλικό. Βλ. Μαρίνα Αρετάκη, *Μια τρυφερή μορφή παιδιού γράφεται και σβήνει: παιδί και παιχνίδι*, Νεοελληνική Λογοτεχνία, Β΄ Γυμνασίου, 2013, σ. 8-9.

παράλληλα, ήρθαν σε επαφή με δημιουργούς που δεν γνώριζαν μέχρι εκείνη τη στιγμή.

Στο μεταξύ είχαν αρχίσει ή συνεχίζονταν οι συζητήσεις στο Wiki και για διάφορα άλλα ζητήματα:

- για τις εντυπώσεις των παιδιών από την ταινία *Το κόκκινο μπαλόνι*, αλλά και την ταινία που προτάθηκε ως προαιρετική με τίτλο «*Η Σονγκ Σονγκ και η Λιτλ Κατ*»,
- για την εργασία μαθήτριας σχετικά με τον *Τρελαντώνη* και την Πηνελόπη Δέλτα. Η μαθήτρια αυτή είχε επιλέξει ως ψευδώνυμό της στο Wiki το όνομα της αγαπημένης της συγγραφέως και η εργασία προέκυψε φυσιολογικά μετά από ερώτηση-γρίφο προς επίλυση της Μ. Αρετάκη στο Wiki για τη σχέση του Τρελαντώνη με το μουσείο Μπενάκη¹²,
- για την αναγκαστική χρήση λατινικών πεζών χαρακτήρων στα ονόματα μαθητών-χρηστών του Wiki. Το συγκεκριμένο περιβάλλον, στο οποίο δημιουργήθηκε το Wiki μας (pbworks.com), δεν υποστηρίζει ελληνικούς χαρακτήρες για τα ονόματα χρηστών που πληκτρολογούνται από τον χειριστή. Αντίθετα, οι ελληνικοί χαρακτήρες και η εναλλαγή πεζών-κεφαλαίων υποστηρίζονται μόνον αν ο λογαριασμός δημιουργηθεί μέσω ενός προσωπικού email. Με αφορμή ανάρτησή μου σε σελίδα που δημιούργησα (σκόπιμα ακραία και υπονομευτική) δόθηκε η ευκαιρία στην ομάδα να εκθέσει τις απόψεις της σχετικά με:
 - τη μορφή και την καλαισθησία ή ακαιαισθησία των συγκεκριμένων ονομάτων,
 - τους λόγους που υπαγόρευσαν τη χρήση ψευδωνύμων,

¹² Τέτοιου είδους ερωτήσεις και προβλήματα προς επίλυση κινητοποιούν τους μαθητές-χρήστες ενός ιστοχώρου και βοηθούν στην ανανέωση του περιεχομένου του με καινούριες εργασίες. Βλ. σχετικά και το σενάριο Ιωάννης Κονδυλόπουλος, 2013. *Το ουσιάδες είναι που...* παίζαμε: παιχνίδια με τη λογοτεχνία, Νεοελληνική Λογοτεχνία, Β' Γυμνασίου, 2013.

- ο τις επιπτώσεις από τη χρήση των greeklish,
- ο τους περιορισμούς που τίθενται από προγράμματα που δεν είναι σχεδιασμένα για τις λεγόμενες «ασθενείς» γλώσσες, όπως η ελληνική¹³.¹⁴

Τα παιδιά συμμετείχαν με ενθουσιασμό στο Wiki τόσο με τις εργασίες τους όσο και με τα σχόλιά τους στις συζητήσεις που άνοιξαν, καθώς ήταν εξοικειωμένα με την εργασία σε έναν τέτοιο χώρο, αλλά είχαν και ως επιπλέον δέλεαρ ένα καινούριο στοιχείο, τη συνεργασία με συμμαθητές από άλλο σχολείο.

5^η ώρα

Οι μαθητές διάβασαν τις ατομικές εργασίες που τους είχαν ανατεθεί κατά την προηγούμενη ώρα. Διαβάστηκαν, επίσης, κάποιες εργασίες για την ταινία «Η Σονγκ Σονγκ και η Λιτλ Κατ», με τις οποίες τα παιδιά προέτρεπαν τους συμμαθητές τους να την παρακολουθήσουν στο YouTube.

Στη συνέχεια, προβλήθηκαν στον διαδραστικό πίνακα φωτογραφίες του Ζακ Πρεβέρ και υπερρεαλιστικών πινάκων και ζήτησα να εκφράσουν οι μαθητές τις προσδοκίες τους για το περιεχόμενο του ποιήματος με τίτλο «[Βγαίνοντας από το σχολείο](#)», το οποίο θα έπρεπε να διαβάσουν στο σπίτι, αλλά και για το κίνημα που θα προσεγγίζαμε μέχρι το τέλος του σεναρίου, τον υπερρεαλισμό. Οι μαθητές, που δεν γνώριζαν τίποτε για τον υπερρεαλισμό, άρχισαν, παρατηρώντας τις φωτογραφίες, να εικάζουν ότι μάλλον πρόκειται για ένα καλλιτεχνικό κίνημα που σχετίζεται με το απρόβλεπτο, το παιγνιώδες, το ονειρικό, την αποθέωση της φαντασίας, τη σύνδεση ετερόκλητων στοιχείων.

¹³ Βλ. στιγμιότυπα από τη σχετική συζήτηση στο tek_m_3_wiki_latin_xarakt στον Φάκελο Τεκμηρίων.

¹⁴ Θα αναρωτιέται κανείς αν η συγκεκριμένη συζήτηση συνεισέφερε τελικά σε κάτι πέρα από την κριτική διάσταση των ψηφιακών γραμματισμών και πέρα από ζητήματα καθαρά γλωσσικά ή γλωσσολογικά. Απαντώ ότι η αναφορά στο ποίημα του Ελύτη, μολονότι παραμένει ένα στοιχείο φαινομενικά ασύνδετο με τα υπόλοιπα μαθησιακά συμβάντα, στόχευε να συνεισφέρει και σε μια κατεύθυνση περισσότερο εστιασμένη στο μάθημα της λογοτεχνίας. Με άλλα λόγια, ένας ιστοχώρος, με τη δυνατότητα διαρκούς διάδρασης που προσφέρει στους χρήστες του, αποτελεί ένα περιβάλλον δυναμικό και διαρκώς ανανεούμενο και ρυθμιζόμενο από τους ίδιους τους χρήστες, όσον αφορά στο περιεχόμενο και τον προσανατολισμό του.

Κατόπιν, παρεκκλίνοντας από το αρχικό σενάριο, διαβάσαμε, με τα απαραίτητα διευκρινιστικά σχόλια, [απόσπασμα](#) από το «Αμούρ-Αμούρ» του Ανδρέα Εμπειρικού· πρόκειται για ένα πεζό κείμενο στο οποίο ο ποιητής μιλά για τις καταβολές και τις επιδιώξεις των υπερρεαλιστικών του πεποιθήσεων, δίνοντας ένα βασικό χαρακτηριστικό της ποιητικής του, την προσπάθειά του να αποτυπώσει τη διαδικασία δημιουργίας του ποιήματος εν τω γίνεσθαι, είτε πρόκειται για μια περιγραφή είτε για κάποια ιδέα ή εντύπωση. Στόχος εδώ ήταν να δοθούν στους μαθητές κάποια επιπλέον στοιχεία για τον υπερρεαλισμό, καθώς η μελέτη των χαρακτηριστικών του κινήματος και η γνωριμία με κάποιους εκπροσώπους του θα απασχολούσε τους μαθητές στη συνέχεια του σεναρίου.

Για τα δέκα τελευταία λεπτά της διδακτικής ώρας, προκειμένου να προχωρήσουμε στην τελική ομαδική εργασία δημιουργικής γραφής χωριστήκαμε σε ομάδες. Πρότεινα να επιλέξουν οι μαθητές μόνοι τους τα μέλη της ομάδας τους αλλά αυτοί αρνήθηκαν. Οι μαθητές ζήτησαν να γίνει ο χωρισμός με κλήρωση. Σε ένα σενάριο με θέμα το παιδί και τον υπερρεαλισμό θεώρησα ότι η επιλογή αυτή είχε ενδιαφέρον. Έτσι, προχωρήσαμε σε κλήρωση και οι ομάδες συνεδρίασαν σύντομα για το όνομά τους. Τα ονόματα των ομάδων είχαν ενδιαφέρον, καθώς τα περισσότερα σχετίζονταν με τα κείμενα ή τα θέματα που είχαμε συζητήσει («Οι Αγγελικούλες και ο Πέτρος», για μια ομάδα που αποτελούνταν από κορίτσια και ένα αγόρι, «Ονειροπόλοι της τάξης», «Πολύχρωμα μπαλόνια»).

Για το επόμενο μάθημα ζήτησα:

1. να ξεκινήσουν τα παιδιά τη συλλογή υλικού για τον υπερρεαλισμό και να αναρτούν τις σχετικές εργασίες στο Wiki,
2. να διαβάσουν το ποίημα του Ζακ Πρεβέρ [«Βγαίνοντας από το σχολείο»](#),
3. να αναλάβει ο γραμματέας που θα οριζόταν από κάθε ομάδα να κατασκευάσει την αρχική σελίδα της ομάδας του στο Wiki.

6^η ώρα

Μετά τις απαραίτητες προπαρασκευαστικές δραστηριότητες της προηγούμενης ώρας και αφού πλέον είχε αλλάξει η διάταξη των θρανίων της τάξης (είχαν σχηματιστεί θέσεις εργασίας για πενταμελείς ομάδες), μπορούσαμε πλέον να περάσουμε στην προσέγγιση των χαρακτηριστικών του κινήματος, με επιβεβαίωση και εφαρμογή τους στο ποίημα του Πρεβέρ «Βγαίνοντας από το σχολείο».

Αρκετοί μαθητές είχαν εργαστεί με ζήλο στο σπίτι τους δημιουργώντας ατομικές παρουσιάσεις PowerPoint για τον υπερρεαλισμό, τις οποίες είχαν ήδη αναρτήσει στο Wiki. Στις εργασίες αυτές οι περισσότεροι εστίασαν σε πίνακες του Εγγονόπουλου και ξένων υπερρεαλιστών ζωγράφων αλλά και στα χαρακτηριστικά και τις προγραμματικές θέσεις του υπερρεαλισμού. Μια εργασία από αυτές επιλέχθηκε και παρουσιάστηκε στην τάξη.

Τότε κάποιος μαθητής έθεσε το ερώτημα γιατί ο Εγγονόπουλος ζωγράφιζε τις μορφές του χωρίς τα χαρακτηριστικά προσώπου. Ακολούθησε καταιγισμός ιδεών και τα παιδιά υποστήριξαν ότι το πρόσωπο μας (ιδίως τα μάτια μας) μας κάνει να ξεχωρίζουμε από τους υπόλοιπους. Τους κάλεσα να φανταστούν την παράδοξη εικόνα ενός καθηγητή που θα έκανε μάθημα με καλυμμένο το πρόσωπό του, θέλοντας με την ερώτηση αυτή να προετοιμάσω την τελική εργασία της διδακτικής αυτής ώρας.

Στη συνέχεια, διαβάσαμε το ποίημα του Ζακ Πρεβέρ «[Βγαίνοντας από το σχολείο](#)» και οι μαθητές, συνεργαζόμενοι στο πλαίσιο των ομάδων τους, απάντησαν στα ερωτήματα κλειστού τύπου του [φύλλου εργασίας 4](#)¹⁵. Τα παιδιά, χάρη στη συνεργασία τους και την προεργασία για τα χαρακτηριστικά του υπερρεαλισμού, εντόπισαν εύκολα τα υπερρεαλιστικά στοιχεία του ποιήματος και υποστήριξαν ότι οι μαθητές του «Βγαίνοντας από το σχολείο» με το απίστευτο ταξίδι τους ένιωσαν να απελευθερώνεται η φαντασία τους, τα συναισθήματα και τα όνειρά τους.

¹⁵ Επρόκειτο για το φύλλο εργασίας 5 του αντίστοιχου συνταγμένου σεναρίου, με ελάχιστες αλλαγές.

Απέμεναν δέκα περίπου λεπτά για το κουδούνι και, κατά παρέκκλιση από το αρχικό σενάριο, ζήτησα από τα παιδιά να βγάλουν ένα χαρτί και, εργαζόμενα ατομικά, να γράψουν μέχρι το τέλος της ώρας ένα δικό τους υπερρεαλιστικό ποίημα ξεκινώντας από τον στίχο: «Και τότε έμπαινε/μπήκε ο δάσκαλος με το καλυμμένο πρόσωπο», αξιοποιώντας στοιχεία από τις συζητήσεις και τις δραστηριότητες που είχαν προηγηθεί.

Μάλιστα, παρακίνησα τα παιδιά, πριν ξεκινήσουν να γράφουν, να κλείσουν τα μάτια τους και να αφήσουν ελεύθερη τη φαντασία τους και τους συνειρμούς να αναδυθούν. Το αποτέλεσμα ήταν εντυπωσιακό.

Αφού συνέλεξα τα ποιήματα, τους ζήτησα για το σπίτι:

- να συμπληρώσουν (ατομικά) τις υπόλοιπες ερωτήσεις του [Φύλλου εργασίας 4](#), το οποίο αφορούσε το ποίημα του Πρεβέρ και
- να συνεχίσουν τις αναρτήσεις και τα σχόλια για τις εργασίες PowerPoint των συμμαθητών τους σχετικά με τον υπερρεαλισμό στο Wiki. Σημειώνω ότι και οι μαθητές από το 5^ο Γυμνάσιο Χανίων προχώρησαν σε σχολιασμό των εργασιών αυτών μέσω του Wiki, εργαζόμενοι στο εργαστήριο της πληροφορικής¹⁶.

7^η ώρα

Τα ποιήματα που είχαν συγγράψει (ατομικά) οι μαθητές κατά την προηγούμενη ώρα στην τάξη διαβάστηκαν μέσα σε κλίμα συγκίνησης και ενθουσιασμού, όχι άδικου ή υπερβολικού, κατά τη γνώμη μου, καθώς οι μαθητές είχαν εκφραστεί μέσω αυτών αυθόρμητα και δημιουργικά. Συζητήσαμε και προβληματιστήκαμε για την αρνητική εικόνα του σχολείου που αποτυπώνεται στα περισσότερα από τα ποιήματα των παιδιών.

¹⁶ Βλ. την αντίστοιχη εφαρμογή της Μαρίνας Αρετάκη.

Οι μαθητές αξιολόγησαν πολύ θετικά την εργασία των συμμαθητών τους. Τους ζήτησα να ηλεκτρολογηθούν χωρίς αλλαγές τα χαρακτηριστικότερα από τα ποιήματα, ώστε να αναρτηθούν προς περαιτέρω σχολιασμό (και από τους συμμαθητές τους από τα Χανιά) στο Wiki¹⁷.

Στη συνέχεια, ξαναγυρίσαμε στο ποίημα του Πρεβέρ και με απλή αντιγραφή-επικόλλησή του στην οικεία θέση δημιουργήσαμε και προβάλαμε στον διαδραστικό πίνακα ένα συννεφόλεξο. Επιβεβαιώσαμε έτσι κάποια από τα χαρακτηριστικά του υπερρεαλισμού, που είχαμε συζητήσει με βάση το [Φύλλο εργασίας 4](#). Μάλιστα, παρατηρήσαμε ότι, χάρη στις δυνατότητες του συγκεκριμένου προγράμματος, αναδείχθηκαν και αισθητοποιήθηκαν πολλές από τις πτυχές του ποιήματος. Από την ενδιαφέρουσα σχετική συζήτηση αναφέρω ένα στοιχείο, που αφορά στη χρήση του συνδέσμου “και/κι”. Σχολιάζοντας το μεγάλο μέγεθος της λέξης στο συννεφόλεξο (που οφείλεται, ως γνωστόν, στην πολλαπλή χρήση της στο ποίημα), οι μαθητές είκασαν ότι η επανειλημμένη χρήση της από τον ποιητή αποτυπώνει την προσπάθεια του να αναπαρασταθεί ο λόγος των παιδιών, που προτιμούν την παρατακτική από την υποτακτική σύνδεση. Σημειώνω ότι, όπως και κατά την προηγούμενη ώρα, οι μαθητές κάθονταν στους σταθμούς εργασίας των ομάδων τους (και όχι με την παραδοσιακή διάταξη των θρανίων σε σειρά), γεγονός που ευνόησε τις συζητήσεις στο πλαίσιο των ομάδων αυτών, πριν την εξαγωγή και ανακοίνωση των παραπάνω συμπερασμάτων.

Τους ζήτησα για το σπίτι να εκπονήσει ατομικά ο καθένας την πρώτη διαθεματική δραστηριότητα του βιβλίου τους, να γράψει δηλαδή ο καθένας λίγους στίχους στο τετράδιό του για να συνεχίσει/συμπληρώσει το ποίημα του Πρεβέρ. Στόχος της δραστηριότητας ήταν να προετοιμαστούν οι μαθητές για την τελική δραστηριότητα, την ομαδική συγγραφή υπερρεαλιστικού ποιήματος με τίτλο «Βγαίνοντας από το σχολείο», ώστε, λειτουργώντας αντιστικτικά με το ποίημα «Ο

¹⁷ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων το tek_m_4_daskalos_kalymm.

δάσκαλος με το καλυμμένο πρόσωπο», να κλείσει το σενάριο μέσα σε κλίμα αισιοδοξίας, ανάλογο με αυτό που υπάρχει στο ποίημα του Πρεβέρ¹⁸. Βέβαια, δεν ανακοίνωσα στο σημείο αυτό το σχέδιο για την τελική εργασία.

8^η ώρα

Οι αναρτήσεις και τα σχόλια στο Wiki συνεχίζονταν. Φτάνοντας, ωστόσο, στο τέλος της προγραμματισμένης οκτάωρης εφαρμογής του σεναρίου στην τάξη, περάσαμε στην ομαδική εργασία δημιουργικής γραφής, το «Βγαίνοντας από το σχολείο» των δικών μας ομάδων. Έφτιαξα για τον λόγο αυτό το [Φύλλο εργασίας 5](#). Στόχος αυτής της εργασίας ήταν η παραγωγή προσωπικού λόγου από τους μαθητές σε ποιήματα, στα οποία θα αξιοποιούνταν όσα είχαν συζητηθεί για τον υπερρεαλισμό, για τον κόσμο των παιδιών και για τη σημασία του παιχνιδιού για τα παιδιά. Ως τελική εργασία κάθε ομάδας ζητήθηκε ένα τελικό κείμενο-ποίημα, το οποίο θα δημιουργούσε με συνεργατικό τρόπο στην τάξη κάθε ομάδα και στη συνέχεια, θα το επεξεργαζόταν τα μέλη της στο Wiki, μετατρέποντάς το σε πολυτροπικό, προσθέτοντας ο καθένας εκ περιτροπής χρώματα και εικόνες στο αρχικό αρχείο.

Υπενθυμίζω ότι οι μαθητές προσήλθαν με την απαιτούμενη προπαρασκευή σε αυτήν την τελική δραστηριότητα: είχαν ήδη συγγράψει ατομικά ποιήματα για τον «δάσκαλο με το καλυμμένο πρόσωπο» εφαρμόζοντας κάποιες από τις αρχές του υπερρεαλισμού και είχαν μελετήσει τα χαρακτηριστικά του κινήματος, καθώς και το ποίημα του Πρεβέρ, το οποίο είχαν συμπληρώσει με δικούς τους στίχους στο σπίτι. Πριν από την τελική δραστηριότητα του σεναρίου, ανακαλέσαμε στη μνήμη μας τα παραπάνω στοιχεία, όπως και όσα είχαμε μελετήσει κατά την πρώτη φάση του, δηλαδή, τα χαρακτηριστικά της παιδικής ηλικίας και του κόσμου των παιδιών και του παιχνιδιού, όπως αυτά αναδείχθηκαν στα κείμενα που είχαμε προσεγγίσει εξ αρχής: τα αποσπάσματα από τον *Μικρό πρίγκιπα* και το κείμενο του Μπουσκάλια, τα σκίτσα και τις ταινίες που προβλήθηκαν, και τέλος το διήγημα της Αλεξίου.

¹⁸ Βλ. ό.π. το tek_m_5_vgainontas_sxoleio_sto_spti.

Ως προεργασία, ζήτησα με το [Φύλλο εργασίας 5](#) από τις ομάδες να συσκεφθούν και να καταγράψει η καθεμιά τα χαρακτηριστικά της παιδικής ηλικίας, ανακαλώντας παράλληλα τα παιδιά-ήρωες που παρήλασαν μπροστά μας κατά τη μελέτη όλων των προαναφερθέντων κειμένων. Αφού σημειώθηκαν τα ζητούμενα στοιχεία στο φύλλο εργασίας, τους ζήτησα να προχωρήσουν στην ομαδική συγγραφή ενός ποιήματος με υπερρεαλιστικό, αν ήταν δυνατόν, χαρακτήρα, στα πρότυπα του «Βγαίνοντας από το σχολείο», στο οποίο θα υπήρχαν αναφορές και στους ήρωες κάποιων από τα κείμενα που μελετήθηκαν στο πλαίσιο του σεναρίου μας (ή σε παλαιότερα μαθήματα).

Οι ομάδες κινητοποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό και επέδειξαν δημιουργικό ενθουσιασμό μέχρι που χτύπησε το κουδούνι. Λίγο πριν γίνει αυτό, ζήτησα να αναρτήσει κάθε ομάδα, μέσω του γραμματέα της στο σπίτι, το ποίημά της στο Wiki και να φροντίσουν τα μέλη της να εμπλουτιστεί σταδιακά η σελίδα της ομάδας με υλικό το οποίο θα αξιοποιούνταν στη συνέχεια ώστε να μετατραπεί το σχετικό κείμενο σε πολυτροπικό. Έδωσα στους μαθητές την ευχέρεια να χρησιμοποιήσουν όποιο λογισμικό επιθυμούσαν για την εργασία αυτή.

Μετά την 8^η ώρα

Στο μάθημα που ακολούθησε, καθώς οι ομάδες είχαν ήδη ξεκινήσει να αναρτούν τις τελικές τους εργασίες, παρουσιάστηκαν σύντομα κάποιες από αυτές.

Επίσης, μοιράστηκε το [Φύλλο αξιολόγησης](#) του σεναρίου, που συμπληρώθηκε ανώνυμα από τους μαθητές. Από τις απαντήσεις διαφάνηκε ότι οι στόχοι που είχαν τεθεί εξαρχής είχαν υλοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό και ότι οι μαθητές προσέγγισαν συνεργαζόμενοι καλά έως πολύ καλά τα χαρακτηριστικά της παιδικής ηλικίας, του παιχνιδιού, του κόσμου της φαντασίας και του υπερρεαλισμού¹⁹.

Συμφωνήσαμε με τους μαθητές να παραμείνει το Wiki ανοιχτό τουλάχιστον έως το τέλος του σχολικού έτους και, παράλληλα με τις υπόλοιπες εργασίες και δραστηριότητες, που θα αφορούσαν σε άλλα κείμενα ή σενάρια που θα

¹⁹ Βλ. ό.π. το tek_m_6_fylla_axiologhshs_senariou.

υλοποιούσαμε, να ολοκληρώσουν οι ομάδες τις εργασίες τους συνεργαζόμενες στη σελίδα τους ως εξής:

- να αναρτά κάθε μέλος το υλικό που επιθυμεί, να εμπλουτίζεται σταδιακά το αρχείο της τελικής εργασίας έως ότου συμφωνήσει η ομάδα ότι έχει φτάσει στην τελική του μορφή και να το ανακοινώσει,
- να μελετήσουν οι μαθητές τα επιπλέον πεζά κείμενα που είχαν αναρτηθεί στο Wiki²⁰, ώστε να συμπληρώσουν την εικόνα τους για τον κόσμο του παιδιού και του παιχνιδιού.

Η παρουσία των μαθητών και των ομάδων στο Wiki συνεχίζεται έως τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, με σχόλια για τις εργασίες που συνεχώς αναρτώνται (και από τους μαθητές του 5^{ου} Γυμνασίου Χανίων).

Οι τελικές ομαδικές εργασίες εκπονήθηκαν εντός του ιστοχώρου του Wiki²¹ και επιβεβαίωσαν ότι δεν ήταν υπερβολικά τα θετικά σχόλια των μαθητών κατά την αυτοαξιολόγηση της εργασίας τους και την αξιολόγηση του σεναρίου. Οι τέσσερις από τις πέντε ομάδες δημιούργησαν τελικά πολυτροπικά αρχεία, ενώ μόνο μία δεν ολοκλήρωσε την εργασία της.

Κλείνοντας, θα ήθελα να σημειώσω ότι, με την ευκαιρία του συγκεκριμένου σεναρίου, ο συνεργατικός χώρος του Wiki που δημιουργήσαμε με τους μαθητές του 4^{ου} Γυμνασίου Σπάρτης «Γιάννης Ρίτσος», τη συνάδελφο Μαρίνα Αρετάκη και τους μαθητές της στο 5^ο Γυμνάσιο Χανίων μετατράπηκε σε έναν πολύχρωμο και γεμάτο χρώματα και φαντασία χώρο μάθησης και δημιουργίας²².

²⁰ Τα κείμενα αυτά, σε αντίθεση με το αρχικό σενάριο που προέβλεπε ομαδική επεξεργασία του καθενός από μία ομάδα, αναρτήθηκαν στο Wiki χωρίς να συνοδεύονται από φύλλα εργασίας.

²¹ Βλ. στον Φάκελο των Τεκμηρίων το tek_m_7_telikes_ergasies.

²² Βλ. ό.π. το tek_m_8_wiki_stigmiotyra.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

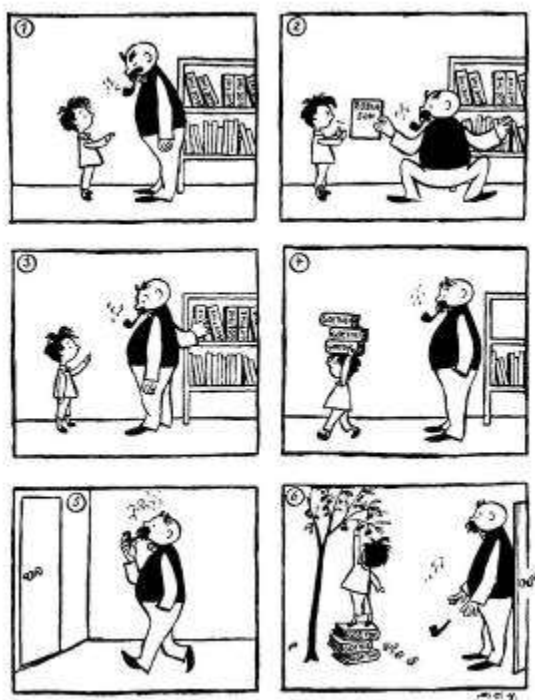
Ανάμεσα σε δυο πικρές στιγμές δεν έχεις καιρό μήτε ν' ανασάνεις
ανάμεσα στο πρόσωπό σου και στο πρόσωπό σου
μια τρυφερή μορφή παιδιού γράφεται και σβήνει.

<http://ribambins.canalblog.com/tag/enfance>

<http://thanagra.typepad.com/blog/2008/08/122-le-pire-des-pirates-cest-le-pirate-qui-rate.html>

<http://blog.slate.fr/des-bulles-carrees/2009/11/05/en-rda-la-bd-sous-surveillance/>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΜΠΑΛΟΝΙ (LE BALLON ROUGE, 1956)

Ας προσπαθήσουμε να δούμε πιο αναλυτικά αυτήν τη συγκινητική ιστορία ανάμεσα στο παιδί και το μπαλόνι. Ας αναρωτηθούμε πρώτα: γιατί το μπαλόνι έχει τόσο έντονο και χαρούμενο χρώμα ενώ τα χρώματα που κυριαρχούν στην ταινία είναι τα γκριζα;

1. Ποια σχέση αναπτύσσεται ανάμεσα στο παιδί και το μπαλόνι; Τι ανακαλύπτει το παιδί για το μπαλόνι; Πώς εξελίσσεται η σχέση παιδιού και μπαλονιού; Ποιες δυσκολίες συναντούν το παιδί και το μπαλόνι;
2. Θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε το μπαλόνι ως «άτακτο»; Δώστε κι άλλα επίθετα που να χαρακτηρίζουν το μπαλόνι.
3. Γιατί τα άλλα παιδιά θέλουν να καταστρέψουν το μπαλόνι;
4. Όταν το αγόρι συναντιέται με το κορίτσι, τι συμβαίνει;
5. Πώς αντιμετωπίζουν οι μεγάλοι το μπαλόνι; Γιατί το μπαλόνι δεν μπορεί να εισβάλλει σε χώρους όπως το σχολείο ή η εκκλησία;

Και τώρα ας σκεφτούμε:

- τη σημασία της τελευταίας σκηνής
- αν το φιλμ είναι ρεαλιστικό ή μοιάζει με παραμύθι
- αν είναι μια ταινία για παιδιά ή για ενήλικες
- και τι συμβολίζει το μπαλόνι;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

(για την ταινία «Η Σονγκ Σονγκ και η Λιτλ Κατ»)

http://mostra.org/exib_filme_arquivo.php?ano=29&filme=5982&language=en

Τα δύο κοριτσάκια της ιστορίας μας είναι φανερό ότι ανήκουν σε διαφορετικούς κόσμους. Ας βρούμε τα βασικά στοιχεία των κόσμων αυτών (οικογένεια, οικονομική κατάσταση, παιχνίδια). Να προσέξουμε ότι ο κόσμος της Little Cat έχει κάποιες πλευρές που αντισταθμίζουν τη σκληρότητά του. Από την άλλη, ο φαινομενικά άνετος κόσμος της Song Song έχει κάποιες πλευρές πολύ σκληρές.

Να συνεχίσουμε;

1. Το σπασμένο παιχνίδι της Song Song γίνεται μια σπάνια πολυτέλεια για τη Little Cat. Τι ρόλο έχει αυτή η κούκλα στη ζωή της Little Cat, όταν ζει με τον «παππού» της κι όταν αργότερα μένει ορφανή;
2. Γιατί η Song Song πετάει ή σπάει τα παιχνίδια της; Τι δείχνει αυτή η πράξη της;
3. Η Little Cat, παρόλο που δεν κατέχει σχεδόν τίποτε, μοιράζεται την κούκλα της με τα άλλα κοριτσάκια και χαρίζει ένα λουλούδι στην πλούσια Song Song. Ας σκεφτούμε γιατί το κάνει αυτό και τι ρόλο θα έχει αυτό το λουλούδι στην επόμενη σκηνή.
4. Τι όνειρα έχει η Little Cat; Τα πραγματοποιεί;
5. Ας αναρωτηθούμε γιατί ο μπαμπάς της Song Song της λέει ψέματα. Άραγε η Song Song καταλαβαίνει τι συμβαίνει στην οικογένειά της; Πώς αντιδρά η μητέρα της στο χωρισμό με τον πατέρα;

Τέλος ας σκεφτούμε:

- Τι σχέση έχουν τα δύο κοριτσάκια με τα παιχνίδια τους;
- Ποια στοιχεία του κόσμου των παιδιών πιστεύετε ότι υπάρχουν στην ταινία;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4

Για το ποίημα «Βγαίνοντας από το σχολειό»

Αφού νιώθουμε ότι γνωρίζουμε καλύτερα τώρα τον δημιουργό του ποιήματος, τον Ζακ Πρεβέρ, και το κίνημα με το οποίο συνδέθηκε, τον υπερρεαλισμό, ας συναντηθούμε και με ένα ποίημά του που αρχίζει μια στιγμή της μέρας που σίγουρα σας αρέσει.

1α. να ξεχωρίσετε κάποιες οπτικές εικόνες από το πλήθος αυτών που υπάρχουν στο ποίημα.

2α. να βρείτε κάποιες χιουμοριστικές εικόνες ή χιουμοριστικά στοιχεία

3α. να βρείτε οσφρητικές εικόνες

4α. να βρείτε ηχητικές εικόνες

5α. να βρείτε εικόνες που να προέρχονται από τα παραμύθια ή από τη λογοτεχνία

1.	2	3	4	5

Ας δούμε λίγο την τεχνική του ποιήματος (είναι μετάφραση από τα γαλλικά βέβαια, δεν το ξεχνάμε):

1β. Έχει ομοιοκαταληξία; μέτρο;..... ίσο αριθμό συλλαβών σε κάθε στίχο;..... Άρα είναι παραδοσιακό ή μοντέρνο;Φυσικά! Αφού ο υπερρεαλισμός είναι ένακίνημα.

2β. Είναι αφηγηματικό ή όχι;

..... Τι έχετε να πείτε για τη
γλώσσα του ποιήματος; Η επιλογή αυτή έχει
σχέση με το θέμα του ποιήματος;

3β. Το ποίημα περιέχει επαναλήψεις;

.....

Απαριθμήσεις;

.....

4β. Στο ποίημα υπάρχουν πολλές προσωποποιήσεις. Βρείτε μερικές:

.....
.....
.....

5β. Βρείτε στοιχεία φανταστικά στο ποίημα:

.....
.....
.....

Ποια εικόνα σάς άρεσε περισσότερο; Η κάθε ομάδα να συμφωνήσει σε μία κοινή εικόνα.

.....
.....
.....

Κάθε ομάδα να βρει δύο τουλάχιστον χαρακτηριστικά της παιδικής ηλικίας που να εκφράζονται στο ποίημα.

.....

.....

.....

.....

Ας τα συλλέξουμε τώρα! Ίσως οι άλλες ομάδες να βρήκαν κάτι ενδιαφέρον.

.....

.....

.....

.....

Συνοψίζουμε: ποια από τα παρακάτω χαρακτηριστικά των υπερρεαλιστικών ποιημάτων συναντάμε στο ποίημα του Πρεβέρ:

εικόνες ονειρικές ναι όχι

το στοιχείο της έκπληξης ναι όχι

εικόνες παράξενες, ανοίκειες ναι όχι

υπέρβαση της καθημερινότητας ναι όχι

εικόνες παράλογες ναι όχι

εικόνες ακαταλαβίστικες ναι όχι

στίχους δύσκολους στην κατανόηση ναι όχι

διείσδυση του φανταστικού στο πραγματικό ναι όχι

αίσθηση της ελευθερίας ναι όχι

κατάργηση της λογικής ναι όχι

ταξίδι ναι όχι

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5

Στο ποίημα του Ζακ Πρεβέρ που μελετήσαμε, τα παιδιά βγαίνουν από το σχολείο και ταξιδεύοντας συναντούν πρόσωπα λογοτεχνικά ή ήρωες παρμένους από τον κόσμο του παραμυθιού και της λογοτεχνίας. Τώρα που το δικό μας ταξίδι στον κόσμο του παιδιού και της φαντασίας φτάνει στο τέλος του, **ας θυμηθούμε με τη βοήθεια των υπόλοιπων μελών της ομάδας μας:**

- ποια **χαρακτηριστικά του κόσμου των παιδιών** εντοπίσαμε κατά τη διάρκεια του δικού μας ταξιδιού;
- **ποιους ήρωες-παιδιά** συναντήσαμε στα «κείμενα» που μελετήσαμε. (Σημείωση: υπενθυμίζεται ότι θεωρούμε *κείμενα* και τις ταινίες που παρακολουθήσαμε, τα σκίτσα, τα τραγούδια κτλ.);

Κάθε ομάδα μπορεί να καταγράψει πρόχειρα τα ζητούμενα στοιχεία:

- χαρακτηριστικά του κόσμου των παιδιών:

- ήρωες-παιδιά που συναντήσαμε στα «κείμενα» που μελετήσαμε:

Ήρθε, λοιπόν, η ώρα να γράψει κάθε ομάδα το δικό της ποίημα. Ας αφήσουμε τη φαντασία μας ελεύθερη και ας γράψουμε το δικό μας «Βγαίνοντας από το σχολείο». Κι αν κάποιος από εμάς είχαμε προβληματιστεί στο προηγούμενο ατομικό ποιητικό μας εγχείρημα, ας δώσουμε τώρα στο ομαδικό αυτό ποίημα **έναν τόνο ολωσδιόλου διαφορετικό, παρόμοιο** με αυτόν του ποιήματος του Πρεβέρ.

Ας προσπαθήσουμε:

- να συναντήσουμε στο ποίημα όποια από τα πρόσωπα που καταγράψαμε παραπάνω θέλουμε και
- να αποδώσουμε τα χαρακτηριστικά του κόσμου των παιδιών.

Ο σιδηρόδρομός μας μάς οδηγεί πλέον προς την τελική μας εργασία!

➔ Τώρα που γράψαμε τα ποιήματά μας, ήρθε η ώρα να εμπνευστούμε από αυτά και να φτιάξουμε νέα **κείμενα, κείμενα πολυτροπικά ή πολυμεσικά**, που θα αισθητοποιούν το ποίημά μας. Ας θυμηθούμε κάποια από τα εργαλεία που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε:

- Πρόγραμμα προβολής παρουσίασης ή δημιουργίας αφίσας
- Συννεφόμετρο (wordle)
- Ιστοχώρους, όπως το YouTube ή τις εικόνες του Google

- Πρόγραμμα δημιουργίας κόμικς ή
- οποιοδήποτε άλλο λογισμικό.

Πώς θα συνεργαστείτε:

- Κάποιος που είναι εξοικειωμένος με το Wiki θα αναλάβει να ανοίξει τη σελίδα της ομάδας σας σε αυτό με τίτλο: 'το δικό μας «κείμενο»', προσθέτοντας το όνομα της ομάδας σας. Θα είναι ο **τεχνικός** της ομάδας.
- Παράλληλα, ο **γραμματέας** κάθε ομάδας θα αναλάβει να πληκτρολογήσει το κείμενο σε αρχείο Επεξεργασίας κειμένου (Word) και θα το αναρτήσει στη σελίδα αυτή.
- Στη συνέχεια, **κάθε μέλος της ομάδας** θα αναρτήσει αρχεία ήχου, αφίσες, φωτογραφίες και ό,τι πιστεύει ότι θα αισθητοποιήσει το ποίημα. Τα αρχεία αυτά θα έχουν τίτλο «για το ποίημα της ομάδας...».
- Ο **τεχνικός** της ομάδας θα παρακολουθεί τις αναρτήσεις αυτές από το μενού recent changes → files και θα δημιουργεί συνδέσμους από τη σελίδα της ομάδας προς τα αρχεία αυτά.
- Η **ομάδα** θα σχολιάσει **στη σελίδα** της αλλά και στις σελίδες των υπόλοιπων ομάδων το υλικό αυτό και θα προτείνει ποια από αυτά τα αρχεία θα συμπεριληφθούν στο τελικό «κείμενο».

Παράκληση: μη σχολιάζετε κάτω από τα αρχεία που αναρτάτε. Τα σχόλιά σας να αναρτώνται μόνο στην **κύρια σελίδα** της ομάδας σας (που έχει τίτλο 'το δικό μας «κείμενο»' συνοδευόμενο από το όνομα της ομάδας σας).

- Το άτομο που θα ορίσετε εσείς, ο **συντονιστής**, θα φροντίσει να προετοιμάσει το τελικό «κείμενο» και να το αναρτήσει με το όνομα «τελικό κείμενο» στην κύρια σελίδα της ομάδας σας.

Τυχόν απορίες ας επιλυθούν μέσω του Wiki.

Καλή συνεργασία!

ΦΥΛΛΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Φύλλο αξιολόγησης

Τα κείμενα τα οποία μελετήσαμε είχαν το εξής θέμα:

.....

.....

Σε αυτές τις ώρες έμαθα να:

.....

.....

.....

.....

Συνεργάστηκα με την ομάδα μου:

καθόλου καλά

καλά

πολύ καλά

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Λόγω της μετατροπής του σεναρίου από δωδεκάωρο σε οχτάωρο, για τις ανάγκες της παραμετροποιημένης εφαρμογής του, κάποιες από τις δραστηριότητες ή τα κείμενα του αρχικού σεναρίου αναρτήθηκαν στο Wiki και προτάθηκαν ως υλικό για προαιρετική επιπλέον μελέτη. Με αυτό θέλησα να καταδείξω και μια άλλη παράμετρο του συγκεκριμένου περιβάλλοντος: λειτουργεί ως ψηφιακή βιβλιοθήκη, με δυνατότητα σχολιασμού και ασύγχρονης συνεργασίας από την πλευρά των χρηστών του συνεργατικού αυτού περιβάλλοντος, διαστέλλοντας παράλληλα τον χρόνο διδασκαλίας.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η συγκεκριμένη εφαρμογή κατέδειξε ότι παραμένει ζωντανή η ελπίδα ανανέωσης του μαθήματος αλλά και της σχολικής τάξης γενικότερα, πάντα με την προϋπόθεση ότι θα εξακολουθήσουμε να αξιοποιούμε την όποια θετική εμπειρία από την εφαρμογή του Νέου Προγράμματος Σπουδών, αλλά και των ΤΠΕ στη διδασκαλία του μαθήματος της λογοτεχνίας.

Χάρη στα παραπάνω, με τη συγκεκριμένη εφαρμογή δόθηκε στα παιδιά η ευκαιρία να επικοινωνήσουν ασύγχρονα με τους συμμαθητές τους όχι μόνο από την τάξη τους, αλλά και από τα Χανιά. Όντας εξοικειωμένα με τη χρήση του Wiki και την ομαδοσυνεργατική μέθοδο από την προηγούμενη χρονιά συν-δημιούργησαν υλικό, συζήτησαν ουσιαστικά για αυτό και πέτυχαν σε μεγάλο βαθμό τους στόχους που είχαμε θέσει εξ αρχής.

Θεωρώ, λοιπόν, επιβεβλημένο να επανεξεταστεί το ενδεχόμενο να εφαρμοστεί τελικά το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών πανελλαδικά και να μην περιοριστεί σε πιλοτική

εφαρμογή. Η υιοθέτησή του θα δώσει την ευκαιρία στους μαθητές να έρθουν σε επαφή με ποικίλα κείμενα, να προβληματιστούν και να εκφραστούν δημιουργώντας²³.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κελεπούρη, Μ. & Ε. Χοντολίδου. 2012. Μελέτη για τα εκπαιδευτικά σενάρια στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.3_melete_senarion_logotekhnias_2.pdf.

²³ Οφείλω και από τη θέση αυτή να ευχαριστήσω τη συνάδελφο και δημιουργό του σεναρίου Μαρίνα Αρετάκη, γιατί με το ωραίο σενάριό της ενέπνευσε και εμένα, κατά την παραμετροποίηση, αλλά και τους μαθητές μου, κατά την εφαρμογή. Επιπλέον, η συνεργασία των σχολείων μας μέσω του Wiki υπήρξε εξαιρετική και ανέδειξε τις δυνατότητες του Web 2.0 προς την κατεύθυνση αυτή, ενώ, παράλληλα, κατέδειξε την ανάγκη να βγούμε όλοι μας έξω από τα όρια της τάξης μας και να συνεργαστούμε με τους συναδέλφους μας εντός και εκτός σχολικής μονάδας.